

Leszek Kwiatkowski

Rewaloryzacja zabytkowych założeń zieleni - konferencja w Tucholi

Ochrona Zabytków 31/4 (123), 273-275

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KONFERENCJA KONSERWATORÓW ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH W OPOLU

W dniach 10—11 kwietnia 1978 r. odbyła się konferencja konserwatorska zorganizowana przez Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków MKiS oraz Konserwatora zabytków Archeologicznych w Opolu. Miała ona szczególny charakter, była bowiem po raz pierwszy od kilku lat prawdziwie roboczym, szkoleniowym spotkaniem, czego domagano się wielokrotnie. Uczestniczyło w niej sześćdziesięciu przedstawicieli archeologicznej służby konserwatorskiej oraz zaproszeni goście: prof. dr Waldemar Chmielewski (Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego), doc. dr Krzysztof Pawłowski i mgr Franciszek Cemka (ZMiOZ), będący współgospodarzami spotkania, prof. dr Wojciech Kalinowski i mgr Marek Konopka (Ośrodek Dokumentacji Zabytków), doc. dr Józef Kaźmierczyk (Katedra Archeologii Uniwersytetu we Wrocławiu) oraz dyrektor Wydziału Kultury Urzędu Wojewódzkiego w Opolu. Honory gospodarza sprawował zasłużony konserwator

zabytków archeologicznych — mgr Klemens Macewicz.

Program konferencji poświęcony był dwóm zagadnieniom: archeologicznemu zdjęciu terenu i najważniejszym bieżącym sprawom organizacyjnym konserwatorstwa archeologicznego. Wprowadzenie do pierwszego tematu stanowił referat prof. dra W. Chmielewskiego i wypowiedź mgra M. Konopki, do drugiego — referat mgra F. Cemki. W rzeczowej i wszechstronnej dyskusji wysunięto wiele ważnych wniosków organizacyjnych, m.in. propozycję opracowania podręcznika konserwatorstwa archeologicznego. Konferencja była niewątpliwie ważnym etapem wdrożenia programu archeologicznego zdjęcia terenu oraz wypracowania modelu działania archeologicznej służby konserwatorskiej w ramach nowego administracyjnego podziału kraju.

Z okazji opolskiego spotkania gospodarze przedstawili swój dorobek, m.in. w referacie mgra K. Macewicza oraz w pre-

zentacji monumentalnego wydawnictwa przygotowanego przez ośrodek konserwatorski i Katedrę Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego, w którym to wydawnictwie opublikowano wszystkie znane materiały źródłowe wczesnego średniowiecza z Opolszczyzny.

Uczestnicy konferencji mieli też okazję poznać Muzeum w Prudniku oraz zwiędzić interesujące pozostałości eksploatacji złota w średniowieczu w dolinie Złotego Potoku, badane przez doc. dra J. Kaźmierczyka.

Należy podkreślić sprawną organizację konferencji i znaczne, a mało dotychczas eksponowane osiągnięcia archeologicznej służby konserwatorskiej w Opolu. Od wielu lat należy ona do czołówki w tym zakresie w kraju. Konferencja opolska pozwoliła też spojrzeć optymistycznie na perspektywy rozwoju konserwatorskich działań archeologicznych.

Marek Konopka

REWALORYZACJA ZABYTKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELENI — KONFERENCJA W TUCHOLI

W dniach 16—18 maja 1978 r. odbył się w Tucholi (woj. bydgoskie) Krajowy Zjazd Wojewódzkich Konserwatorów Przyrody i Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków, poświęcony rewaloryzacji zabytkowych założeń zieleni. Zjazd został zorganizowany przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, Ministerstwo Leśnictwa oraz Zjednoczenie Państwowych Przedsiębiorstw Gospodarki Rolnej w Bydgoszczy.

Województwo bydgoskie zostało wybrane na organizatora zjazdu celowo, gdyż swymi inicjatywami, entuzjazmem i osiągnięciami w zakresie ochrony zabytków wysunęło się na czoło wszystkich województw. Współpraca między bydgoskimi władzami wojewódzkimi, Zjednoczeniem PGR oraz wojewódzkimi konserwatorami zabytków i przyrody w dziedzinie ochrony, renowacji i zagospodarowania zabytkowych układów zieleni układa się wzorowo. Z ogólnej liczby 434 parków istniejących na terenie województwa 140 stanowi własność PGR i dzięki właściwej polityce prowadzonej przez Zarząd ponad 40 obiektów zostało już całkowicie upo-

rządkowanych. Do prac rewaloryzacyjnych w parkach podworskich Zjednoczenie PGR powołało specjalistyczny Zakład Leśno-Zadrzewieniowy (z siedzibą w Woli) o rocznej mocy przerobowej około 20 mln zł. Na terenie tym działają również dwie 30-osobowe brygady budowlane, przeszkolone przez specjalistów Instytutu Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, a przeznaczone do wykonywania prac budowlano-konserwatorskich w obiektach zabytkowych.

W czasie trwania zjazdu wygłoszono następujące referaty:

Krzysztof Pawłowski, *Ochrona i właściwe wykorzystanie zabytkowych założeń zieleni a planowanie przestrzenne*;

Romuald Olaczek, *Ochrona zabytkowych założeń zieleni a ochrona przyrody*;

Janusz Bogdanowski, *Historia parków i ogrodów oraz problemy ich rewaloryzacji*;

Elżbieta Baniukiewicz, Stefan Dąbek, *Zasady współpracy wojewódzkiego konserwatora przyrody z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie ochrony zabytkowych założeń zieleni*;

1. Komierowo, ośrodek wypoczynkowy PGR, prace rekonstrukcyjne przy budowie stawów parkowych (fot. A. Płażewska)

2. Sartowice, ośrodek szkoleniowy PGR, park zrekonstruowany, pełniący jednocześnie funkcje terenów rekreacyjnych dla pracowników (fot. A. Płażewska)

3. Komorza, ośrodek szkoleniowy PGR, zrekonstruowany kanał parkowy (fot. A. Płażewska)

Hanna Chmielnik, *Problemy współpracy Państwowych Gospodarstw Rolnych z władzami konserwatorskimi w programie rewaloryzacji parków podworskich na przykładzie województwa bydgoskiego*; Andrzej Misiorowski, *Udział PP Pracowników Konserwacji Zabytków w pracach nad rewaloryzacją zabytkowych założeni zieleni*.

Przewodniczący obrad wiceminister kultury i sztuki, prof. dr Wiktor Zin, w swym krótkim przemówieniu postulował rozciągnięcie na teren całego kraju doświadczeń województwa bydgoskiego, doprowadzenie do międzyresortowego porozu-

mienia w celu opracowania umowy określającej dalsze wspólne działanie w zakresie ochrony parków, powiększenie obsady personalnej urzędu wojewódzkiego konserwatora przyrody, opracowanie karty współpracy konserwatorów, zwiększenie propagandy przy współpracy z Komitetem Radia i Telewizji oraz zadeklarował przeznaczenie części Krajowego Funduszu Ochrony Zabytków, gromadzonego przy TOnZ, na ochronę i ratowanie obiektów parkowych.

Po wysłuchaniu referatów i głosów w dyskusji oraz po zapoznaniu się z osiągnięciami w zakresie prac renowacyjnych

w parkach należących do Zjednoczenia PGR—Bydgoszcz przyjęto następujące wnioski i postulaty:

1. Osiągnięcie pożądaných rezultatów w zakresie ochrony i rewaloryzacji możliwe jest jedynie w ścisłej współpracy między wojewódzkimi konserwatorami zabytków i wojewódzkimi konserwatorami przyrody. Potrzeba poszerzenia tej współpracy łączy się z koniecznością powiększenia obsady urzędów wojewódzkich konserwatorów przyrody.

2. Zapewnienie ochrony i właściwego wykorzystania zabytkowych założeń zieleni wymaga ich kompleksowego ujęcia wraz ze strefami ochronnymi w planach zagospodarowania przestrzennego.

3. Niezbędne jest doprowadzenie do porozumienia między wszystkimi zainteresowanymi resortami, a szczególnie między resortami kultury, rolnictwa, leśnictwa i przemysłu drzewnego, administracji, gospodarki terenowej i ochrony środowiska — w zakresie jednolitego postępowania w stosunku do dokumentacji terenów zieleni oraz realizacji prac związanych z zabezpieczeniem i użytkowaniem zabytkowych zespołów zieleni i starodrzewia, a także rozbudowy potencjału wykonawczego w ramach poszczególnych resortów.

4. Na podstawie badań naukowych należy opracować i wdrażać jednolite metody zabezpieczenia drzew o charakterze zabytkowym.

5. Przy rewaloryzacji parków zabytkowych należy dążyć do celowego korzystania z funduszu ochrony i rewaloryzacji gruntów oraz funduszu ochrony środowiska.

6. Poprzez rejonizację i właściwy dobór materiału roślinnego należy ukierunkować produkcję szkółkarską dla zaspokajania potrzeb renowacji zabytkowych zespołów zieleni.

7. W związku z potrzebą dysponowania funduszami na renowację parków zabytkowych konieczne jest ich uznanie jako środków trwałych.

8. W wypadku podziału obiektu pomiędzy kilku użytkowników należy dążyć do przywrócenia jego jedności terytorialnej i ustanowienia jednego, prawnego administratora.

9. Z obrębu parków należy usunąć urządzenia niezgodne z jego funkcją i zabytkowym charakterem oraz dążyć do likwidacji wszystkich przyczyn zanieczyszczenia fizycznego i biologicznego terenów parkowych.

10. Należy spowodować wydanie rozporządzeń wykonawczych do ustawy *O ochronie dóbr kultury i o muzeach*, szczegółowo określających obowiązki użytkowników zabytkowych zespołów zieleni.

11. Doceniając znaczenie akcji ewidencyjnej prowadzonej przez resorty kultury oraz leśnictwa, postuluje się dalsze jej rozszerzenie poprzez włączenie do niej instytucji władających parkami.

12. W związku z niedoborem specjalistów postuluje się wprowadzenie w szkołach podległych Ministerstwu Szkolnictwa Wyższego i Techniki, w ramach studiów podstawowych, przedmiotów dotyczących zagadnień ochrony zabytkowych zespołów zieleni oraz utworzenie studiów podyplomowych w zakresie projektowania i realizacji zabytkowych założeń zieleni.

13. Konieczne jest wprowadzenie zagadnień ochrony i konserwacji zabytkowych założeń zieleni do programu szkół średnich technicznych.

14. Proponuje się wystąpienie z wnioskiem do Państwowych Wydawnictw Rolniczych i Leśnych o wydanie serii podręczników dotyczących zagadnień ochrony i konserwacji zabytkowych założeń zieleni.

15. Niezbędna jest działalność popularyzatorska na rzecz ochrony i właściwego użytkowania zabytkowych założeń zieleni w szerokich kręgach społeczeństwa.

Uczestnicy zjazdu wzięli ponadto udział w objeździe terenowym trasą wybranych przykładowo obiektów parkowych podległych Zjednoczeniu PPGR—Bydgoszcz (Komorza, Rulewo, Sartowice, Komierowo). Obiekty te, przedstawione w różnych fazach renowacji — od stadium dokumentacji po ostatnie etapy prac — stworzyły możliwość przedyskutowania na miejscu wielu problemów technicz-

nych i kompozycyjnych, związanych z zachowaniem ich zabytkowej materii, z jednoczesnym przystosowaniem dla potrzeb współczesnego użytkownika.

Materiały zjazdowe zostaną opublikowane przez Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie w specjalnym wydawnictwie, zawierającym referaty, dyskusje oraz uchwalone wnioski.

Leszek Kwiatkowski

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA SKANSENSOWSKA W SANOKU

W dniach 27—30 maja 1978 r. odbyła się w Sanoku międzynarodowa konferencja skansenowska, zorganizowana przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, Zjednoczone Zespoły Gospodarcze i Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku z okazji dwudziestolecia tej placówki. Głównym tematem obrad była szeroko pojęta ekspozycja, ze szczególnym naciskiem na tzw. „ożywianie” muzeów na wolnym powietrzu, oraz informacja dydaktyczna stosowana w muzeach tego typu.

W konferencji wzięło udział 110 osób z kraju (dyrektorzy i pracownicy muzeów skansenowskich, wojewódzcy konserwatorzy zabytków, pracownicy PKZ) i 20 delegatów z zagranicy (z Austrii, Czechosłowacji, Danii, Jugosławii, Mongolii, Niemieckiej Republiki Demokratycznej, Republiki Federalnej Niemiec, Rumunii, Węgier, ZSRR). Uczestnicy reprezentowali różne dyscypliny nauki służące działalności skansenowskiej: etnografię, muzeologię, konserwatorstwo, architekturę, rolnictwo, chemię.

Obradom kolejno przewodniczyli: prof. dr R. Reinfuss (przewodniczący Rady Muzealnej w Sanoku), dr M. Czajnik (sekretarz Rady Muzealnej w Sanoku), dr A. Zippelius (przewodniczący Europejskiego Stowarzyszenia Muzeów na Wolnym Powietrzu), dr D. Drliacha i mgr J. Rutkowski (dyrektor naczelny ZZG).

W czasie obrad wygłoszone zostały następujące referaty:

Franciszek Midura (Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków, MKiS), *Program rozwoju muzealnictwa skansenowskiego w Polsce do 1990 r.*;

Ignacy Tłoczek (Politechnika Warszawska), *Przegląd rozwoju metod kształtowania przestrzennego muzeów wsi w Polsce*;

Stefan Palada (Museum Technici Populare, Sibiu, Rumunia), *Ogólnorumuńskie Muzeum Techniki Ludowej w Sibiu*;

Michał Czajnik (Zjednoczone Zespoły Gospodarcze „INCO”), *Konserwacja zabytków ruchomych we wnętrzach obiektów skansenowskich*;

Jerzy Czajkowski (Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *20 lat Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku*;

Adelhart Zippelius (Rheinisches Freilichtmuseum, Kommern, RFN), *Możliwości dydaktyczno-informacyjne w działalności Reńskiego Muzeum na Wolnym Powietrzu i Krajowego Muzeum Etnograficznego w Kommern*;

Klaus Schreiner (Agrarhistorisches Museum, Alt Schwerin, NRD), *Dokumentacja muzealna warunków mieszkaniowych w Mu-*

zeum Historii Rolnictwa — Alt Schwerin, wyjaśniona szczegółowo w oparciu o współczesną zagrodę spółdzielczą;

Mieczysław Kurzątkowski (Muzeum Wsi Lubelskiej), *Ożywiony skansen: animacja, inscenizacja czy mistyfikacja*;

Kazimierz Uszyński (Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu), *Zagospodarowanie wnętrz w obiektach skansenowskich w Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu*;

Krystyna Wicher-Jesionowska (Muzeum Wsi Opolskiej), *Organizacja imprez folklorystycznych jako jedna z metod ożywiania ekspozycji skansenowskiej*;

Roman Reinfuss (Instytut Sztuki PAN, Kraków), *Problem ekspozycji pracowni rzemieślniczych i wiejskich urzędzeń przemysłowych*;

Igor Krištek (Slovenske Narodne Muzeum, Martin, Czechosłowacja), *Problemy ekspozycyjnego użytkowania obiektów ludowego budownictwa*;

Maria Brylak-Zaluska (Sądecki Park Etnograficzny), *Ekspozycja zajęć pozarolniczych w Parku Etnograficznym w Nowym Sączu*;

Zygmunt Lewczuk (Sądecki Park Etnograficzny), *Wykorzystanie wnętrz obiektów w skansenie do celów innych niż ekspozycja etnograficzna*;

Roman Tubaja (Muzeum Etnograficzne w Toruniu), *Ekspozycja wstępna w muzeum typu skansenowskiego*;

Mirosław Sopoliga (Muzej Ukrainkoj Kultury, Svidnik, Czechosłowacja), *Koncepcja etnograficznej ekspozycji w przyrodzie przy muzeum w Świdniku*;

Wanda Terlecka (Muzeum Wsi Lubelskiej), *Funkcje roślinności w rekonstrukcji krajobrazu dawnej wsi w skansenie*;

Dušan Drliacha (Etnografski Institut Sanu, Belgrad, Jugosławia), *Organizacja muzeów skansenowskich w Jugosławii*;

Tadeusz Szczepanek (Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem), *Z problematyki budowy skansenów na Podhalu*;

Roman Sokal (Muzeum Sitarskie w Biłgoraju), *Zagroda sitarska w Biłgoraju — formy i możliwości ekspozycji*;

Andrzej Gólski (Muzeum Regionalne w Wolsztynie), *Problemy ekspozycji budownictwa ludowego w muzeach skansenowskich w Wielkopolsce*;

Izabela Pieczul (Muzeum Wsi Kieleckiej), *Projektowane typy ekspozycji w Muzeum Wsi Kieleckiej*;

Franciszek Zaleski (Technikum Pszczelarskie, Pszczela Wola), *Kolekcja zabytkowych uli i sprzętu pszczelarskiego w dydaktyce Technikum Pszczelarskiego*;

1. Fragment sali obrad międzynarodowej konferencji skansenowskiej